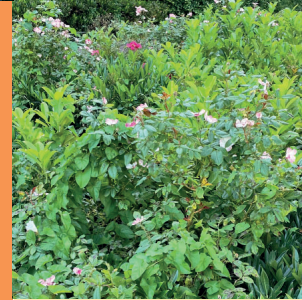
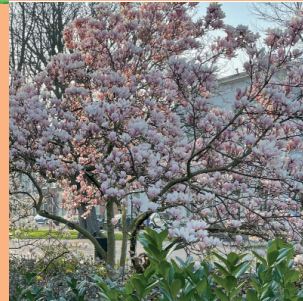

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Toelichting op het VO
Bijlage bij de plankaarten en doorsnedes
Eindversie BVR 22 september 2022

BVR

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Inhoud

1. Inleiding

De locatie in context, Genius Loci	4
Participatie - van 3 modellen naar 1 schetsontwerp	6
Gekozen planconcept	7

2. Planbeschrijving

Hoogteligging	13
Ondergrond en Archeologie	14
Verhardingen	16
Ontmoetingsplekken	20
A. Zitrand Pottersbrug	20
B. Vlonder	20
C. Kop van het bolwerk	22
Cultuurhistorie	23
Fietsen	25

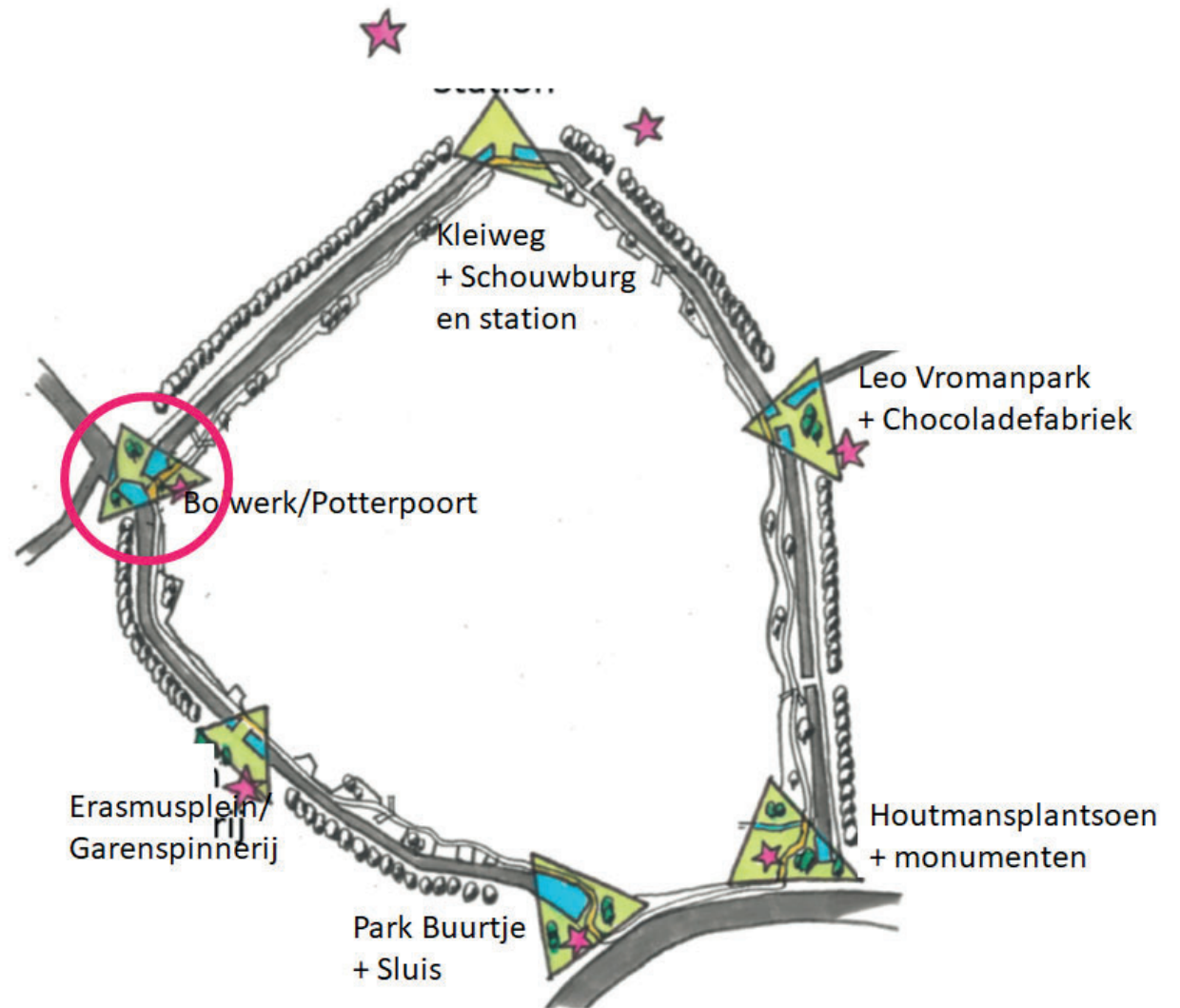
Afval	25
Autoparkeren	26
Verlichting	26
Zwembeveiliging	26
Hemelwater	26
Beplantingen	27
Bomen en struiken	30
Solitaire struiken in de haag	31
Lage struikgroepen	31
Vaste planten, bodembedekkers en bloeiende vakbeplanting	31
Bolgewassen (markeren muur)	32
Notities beplanting en beheer	33

3. Bijlages

Programma van eisen en wensen	34
Planconcept singelpark	35
Drie schetsvoorstellen	36

1. Inleiding

Op het Bolwerk (Pottersplein) te Gouda wordt Huize ter Gouwe gerealiseerd door IDBB Vastgoed B.V. in opdracht van zorgaanbieder Compartijn. Voor de aangrenzende openbare buitenruimte is dit ontwerp gemaakt in opdracht van de gemeente Gouda door BVR adviseurs.

Concept singelplan (boven)

Particulier verpleeghuis Ter Gouwe aan het Bolwerk in Gouda, beeld door IDBB Vastgoed B.V. (links)

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

De locatie in context, Genius Loci

Deze locatie is beeldbepalend voor Gouda. Het is de plek waar de Gouwe de binnenstad van Gouda binnenkomt, de locatie waar vroeger klei werd gewonnen en waar potten werden gefabriceerd. Vanaf de 16e eeuw verrees hier de stadsmuur/stadswal met de Potterspoort en de brug over de stadsgracht. Toen de poort en muur verdwenen ontstond hier een industriële bedrijvigheid en later een klooster en proveniershuis. Later was het bolwerk onderdeel van een (licht-)gasfabriek. Eind 19e eeuw werd de Regentessebrug gebouwd, een draaibrug tussen Regentesseplantsoen en het Bolwerk naar het model van de Sint Joostbrug. De Sint Remainsbrug is in 1963 gerealiseerd. Uit die tijd stamt ook de huidige Pottersbrug (en het grote verkeersplein). Bij de ontwikkeling van het woonblok Bolwerk in de jaren 1990-2010 lag het

Pottersplein nieuw en oud (boven)
Gouda 1585, topotijdsreis (links)

terrein van het Bolwerk braak en was er een tijdelijk Pauzelandschap. Het Bolwerk is één van de rustpunten in de wandeling langs de singels – het Singelpark. Sinds 2022 staat hier Huize ter Gouwe.

Het gebied is momenteel een van de belangrijke entrees voor de binnenstad voor auto en fietsers én bootjes van en naar de Reeuwijkse Plassen. Wandelaars kunnen een wandeling maken langs de recent vergroende singels rondom de binnenstad (Singelpark). Het Bolwerk is daarin een belangrijke schakel en tevens een rustpunt. Het nieuwe gebouw en de omliggende buitenruimte vormen een beeldbepalend ensemble in de context van Pottersbrug, Sint Mariewal, Kattensingel en Turfsingel.

Huidige situatie Pottersplein

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Participatie - van 3 modellen naar 1 schetsontwerp

Voor dit project is een projectwebsite geopend door de gemeente. Bewoners zijn op twee momenten betrokken bij het ontwerp. In een online bijeenkomst op 17 februari 2022 zijn de wensen geïnventariseerd. In een fysieke bijeenkomst op 31 maart zijn drie schetsmodellen voorgelegd. Ook zijn separaat nog suggesties aangedragen door IDBB en door initiatiefnemers van de voormalige Stichting Singelpark Gouda. In het bijgaande overzicht staan de kenmerken per model. De reacties op deze schetsen zijn zoveel mogelijk meegenomen in het uiteindelijke ontwerp. De meeste voorkeur ging uit naar elementen in model park en in model tuin.

- **Model 'Plein' met een pleinruimte die Bolwerk en Lichtfabriek/hotel verbindt en een kraag van heesters rondom het gebouw**
- **Model 'Tuin' waarin de buitenruimte als openbare tuin rondom het gebouw wordt ontworpen**
- **Model 'Park' waarin robuuste parkbeplanting en historische verwijzingen centraal staan**

Zie de bijlage in dit document voor een overzicht van de modellen. Uit de bespreking van de modellen komen de volgende globale conclusies en aandachtspunten:

- ✓ Benut de ruimte zoveel mogelijk voor groen, beperk verharding, maximaal 40 fietsen
- ✓ Zorg voor kleurrijke, bloeiende en diverse, groenblijvende beplantingen
- ✓ Plek aan het water (vlonder) is mooi, maak vlonder niet te groot in verband met de vaarroute

Het ontwerp is tot stand gekomen in samenspraak met omwonenden en de ontwikkelaar IDBB van Huize ter Gouwe, en getoetst bij de diverse afdelingen van Gemeente Gouda. Ook is de onafhankelijke Commissie Omgevingskwaliteit (AOK) tweemaal geïnformeerd over de voortgang.

De helderheid van model Park en de kleur van model Tuin werden gewaardeerd. Model Plein vond men te stenig. Het schetsontwerp is een combinatie van model Park en Tuin.

Gekozen planconcept

Het Bolwerk heeft twee contrasterende zijden: de singelzijde (Kattensingel) en de straatzijde (Pottersplein).

> In het planconcept wordt de singelzijde als schakel opgenomen in de groene wandelroute langs de singels (onderdeel van het Singelpark). De groenstructuur maakt een aantrekkelijke informele verbindende route mogelijk met een rustpunt (zitplek) en relaties met het water en de overkanten (Regentesseplantsoen, Kattensingel, St Mariewal/Turfsingel). Het is onderdeel van de groene long van de binnenstad (singels) en het historische verbindende verhaal.

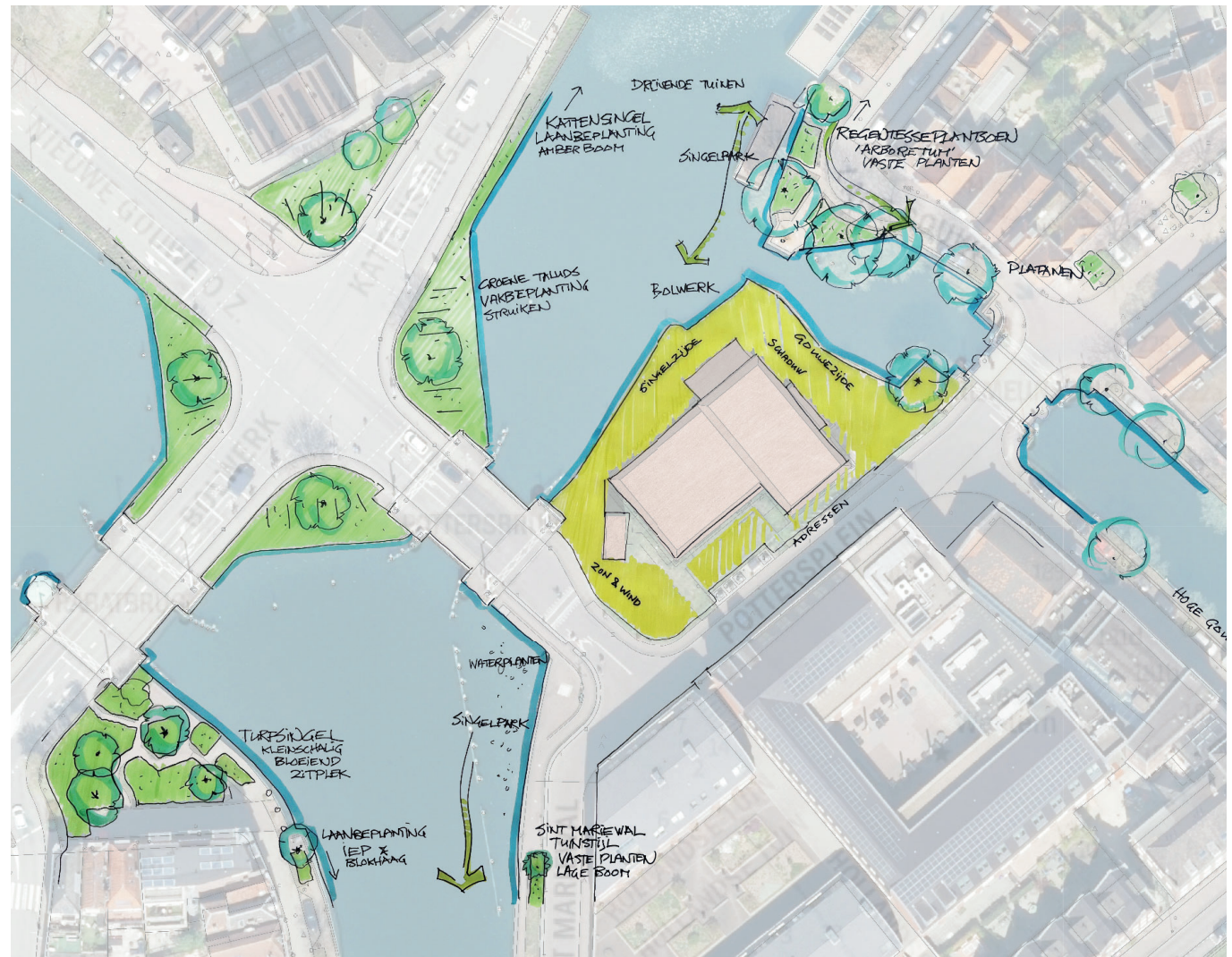
> De straatzijde is de formele kant die functioneert als een adres voor Huize ter Gouwe, de Basic Fit, Lichtfabriek en Best Westernhotel. De beoogde groenstructuur neemt alle functies in een logische samenhang op. Het is een onderdeel van het ritme van gevels en bomen in de openbare ruimte van de straten Nieuwe Haven en Sint Mariewal.

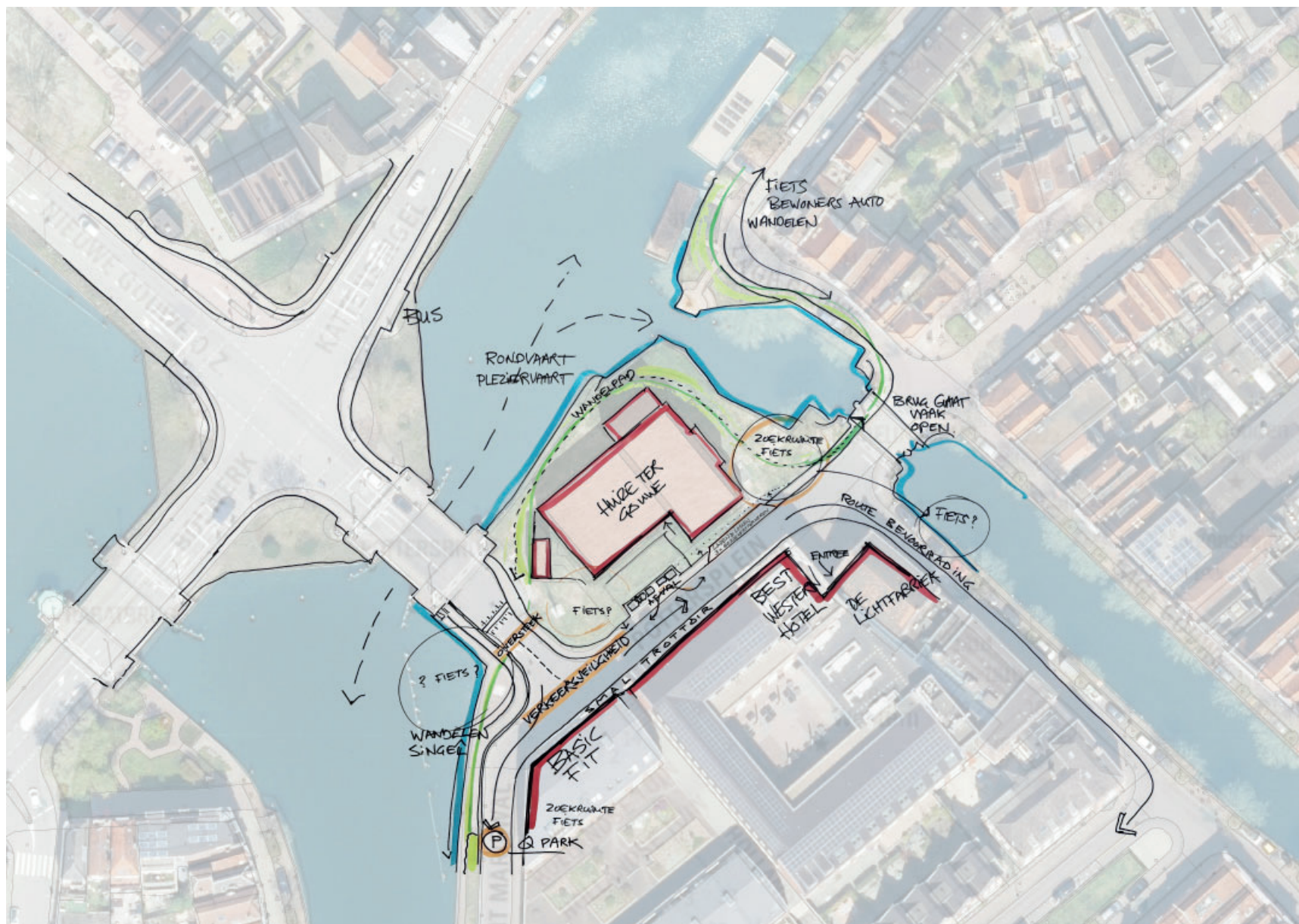
Planconcept

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Bij het maken van het ontwerp op het Bolwerk benutten wij de ontwerpprincipes van Singelpark Gouda en de eisen en wensen van de gemeente en de buurt (zie de bijlage in dit document voor het Programma van eisen en wensen).

Omgevingskaart groenstructuur

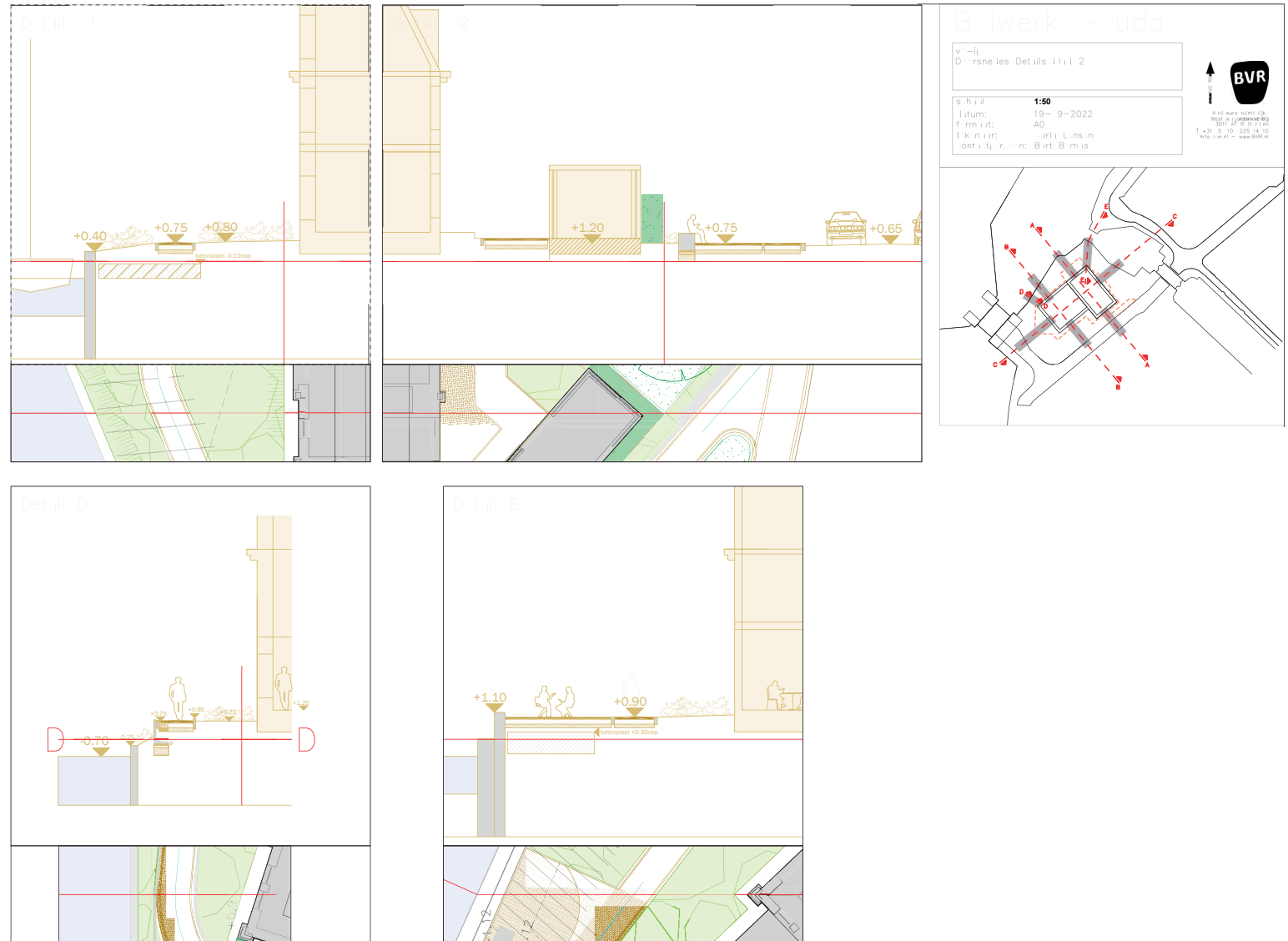

The image is a detailed landscape architectural plan of a building complex. The plan shows a large central building with a grey roof, surrounded by green spaces, trees, and paved areas. A legend on the right side of the plan defines the symbols used:

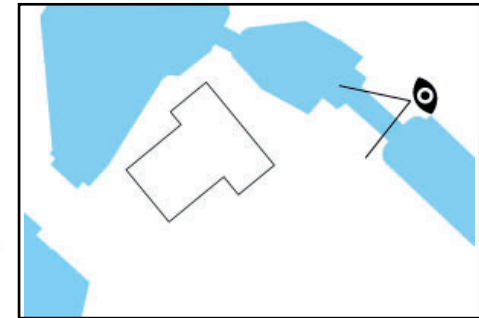
- Verharding** (Paving): Represented by a pattern of small squares.
- Bouwvlak** (Building footprint): Represented by a solid grey area.
- Water**: Represented by a light blue area.
- Boom** (Tree): Represented by a green circle with a cross inside.
- Zitplek aan het water** (Seating area at the water): Represented by a yellow area.
- Beplanting** (Planting): Represented by a green area with a pattern of small circles.
- Dwarsdoorsnede** (Cross-section): Represented by a red line.

The plan also includes various elevation points (e.g., +0.00, +0.15, +0.75, +0.93, +1.12, +1.20, +1.25, +1.30, +1.35, +1.40, +1.45, +1.50, +1.55, +1.60, +1.65, +1.70, +1.75, +1.80, +1.85, +1.90, +1.95, +2.00, +2.05, +2.10, +2.15, +2.20, +2.25, +2.30, +2.35, +2.40, +2.45, +2.50, +2.55, +2.60, +2.65, +2.70, +2.75, +2.80, +2.85, +2.90, +2.95, +3.00, +3.05, +3.10, +3.15, +3.20, +3.25, +3.30, +3.35, +3.40, +3.45, +3.50, +3.55, +3.60, +3.65, +3.70, +3.75, +3.80, +3.85, +3.90, +3.95, +4.00, +4.05, +4.10, +4.15, +4.20, +4.25, +4.30, +4.35, +4.40, +4.45, +4.50, +4.55, +4.60, +4.65, +4.70, +4.75, +4.80, +4.85, +4.90, +4.95, +5.00, +5.05, +5.10, +5.15, +5.20, +5.25, +5.30, +5.35, +5.40, +5.45, +5.50, +5.55, +5.60, +5.65, +5.70, +5.75, +5.80, +5.85, +5.90, +5.95, +6.00, +6.05, +6.10, +6.15, +6.20, +6.25, +6.30, +6.35, +6.40, +6.45, +6.50, +6.55, +6.60, +6.65, +6.70, +6.75, +6.80, +6.85, +6.90, +6.95, +7.00, +7.05, +7.10, +7.15, +7.20, +7.25, +7.30, +7.35, +7.40, +7.45, +7.50, +7.55, +7.60, +7.65, +7.70, +7.75, +7.80, +7.85, +7.90, +7.95, +8.00, +8.05, +8.10, +8.15, +8.20, +8.25, +8.30, +8.35, +8.40, +8.45, +8.50, +8.55, +8.60, +8.65, +8.70, +8.75, +8.80, +8.85, +8.90, +8.95, +9.00, +9.05, +9.10, +9.15, +9.20, +9.25, +9.30, +9.35, +9.40, +9.45, +9.50, +9.55, +9.60, +9.65, +9.70, +9.75, +9.80, +9.85, +9.90, +9.95, +10.00, +10.05, +10.10, +10.15, +10.20, +10.25, +10.30, +10.35, +10.40, +10.45, +10.50, +10.55, +10.60, +10.65, +10.70, +10.75, +10.80, +10.85, +10.90, +10.95, +11.00, +11.05, +11.10, +11.15, +11.20, +11.25, +11.30, +11.35, +11.40, +11.45, +11.50, +11.55, +11.60, +11.65, +11.70, +11.75, +11.80, +11.85, +11.90, +11.95, +12.00, +12.05, +12.10, +12.15, +12.20, +12.25, +12.30, +12.35, +12.40, +12.45, +12.50, +12.55, +12.60, +12.65, +12.70, +12.75, +12.80, +12.85, +12.90, +12.95, +13.00, +13.05, +13.10, +13.15, +13.20, +13.25, +13.30, +13.35, +13.40, +13.45, +13.50, +13.55, +13.60, +13.65, +13.70, +13.75, +13.80, +13.85, +13.90, +13.95, +14.00, +14.05, +14.10, +14.15, +14.20, +14.25, +14.30, +14.35, +14.40, +14.45, +14.50, +14.55, +14.60, +14.65, +14.70, +14.75, +14.80, +14.85, +14.90, +14.95, +15.00, +15.05, +15.10, +15.15, +15.20, +15.25, +15.30, +15.35, +15.40, +15.45, +15.50, +15.55, +15.60, +15.65, +15.70, +15.75, +15.80, +15.85, +15.90, +15.95, +16.00, +16.05, +16.10, +16.15, +16.20, +16.25, +16.30, +16.35, +16.40, +16.45, +16.50, +16.55, +16.60, +16.65, +16.70, +16.75, +16.80, +16.85, +16.90, +16.95, +17.00, +17.05, +17.10, +17.15, +17.20, +17.25, +17.30, +17.35, +17.40, +17.45, +17.50, +17.55, +17.60, +17.65, +17.70, +17.75, +17.80, +17.85, +17.90, +17.95, +18.00, +18.05, +18.10, +18.15, +18.20, +18.25, +18.30, +18.35, +18.40, +18.45, +18.50, +18.55, +18.60, +18.65, +18.70, +18.75, +18.80, +18.85, +18.90, +18.95, +19.00, +19.05, +19.10, +19.15, +19.20, +19.25, +19.30, +19.35, +19.40, +19.45, +19.50, +19.55, +19.60, +19.65, +19.70, +19.75, +19.80, +19.85, +19.90, +19.95, +20.00, +20.05, +20.10, +20.15, +20.20, +20.25, +20.30, +20.35, +20.40, +20.45, +20.50, +20.55, +20.60, +20.65, +20.70, +20.75, +20.80, +20.85, +20.90, +20.95, +21.00, +21.05, +21.10, +21.15, +21.20, +21.25, +21.30, +21.35, +21.40, +21.45, +21.50, +21.55, +21.60, +21.65, +21.70, +21.75, +21.80, +21.85, +21.90, +21.95, +22.00, +22.05, +22.10, +22.15, +22.20, +22.25, +22.30, +22.35, +22.40, +22.45, +22.50, +22.55, +22.60, +22.65, +22.70, +22.75, +22.80, +22.85, +22.90, +22.95, +23.00, +23.05, +23.10, +23.15, +23.20, +23.25, +23.30, +23.35, +23.40, +23.45, +23.50, +23.55, +23.60, +23.65, +23.70, +23.75, +23.80, +23.85, +23.90, +23.95, +24.00, +24.05, +24.10, +24.15, +24.20, +24.25, +24.30, +24.35, +24.40, +24.45, +24.50, +24.55, +24.60, +24.65, +24.70, +24.75, +24.80, +24.85, +24.90, +24.95, +25.00, +25.05, +25.10, +25.15, +25.20, +25.25, +25.30, +25.35, +25.40, +25.45, +25.50, +25.55, +25.60, +25.65, +25.70, +25.75, +25.80, +25.85, +25.90, +25.95, +26.00, +26.05, +26.10, +26.15, +26.20, +26.25, +26.30, +26.35, +26.40, +26.45, +26.50, +26.55, +26.60, +26.65, +26.70, +26.75, +26.80, +26.85, +26.90, +26.95, +27.00, +27.05, +27.10, +27.15, +27.20, +27.25, +27.30, +27.35, +27.40, +27.45, +27.50, +27.55, +27.60, +27.65, +27.70, +27.75, +27.80, +27.85, +27.90, +27.95, +28.00, +28.05, +28.10, +28.15, +28.20, +28.25, +28.30, +28.35, +28.40, +28.45, +28.50, +28.55, +28.60, +28.65, +28.70, +28.75, +28.80, +28.85, +28.90, +28.95, +29.00, +29.05, +29.10, +29.15, +29.20, +29.25, +29.30, +29.35, +29.40, +29.45, +29.50, +2

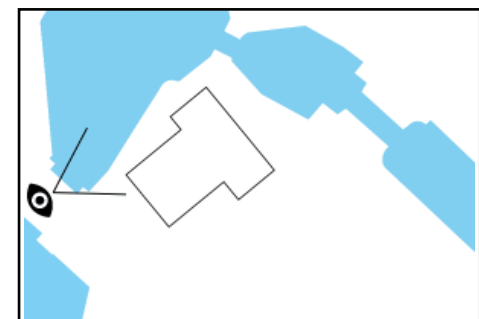
Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Doorsnedes 2

Schetsimpressie
inrichtingsplan

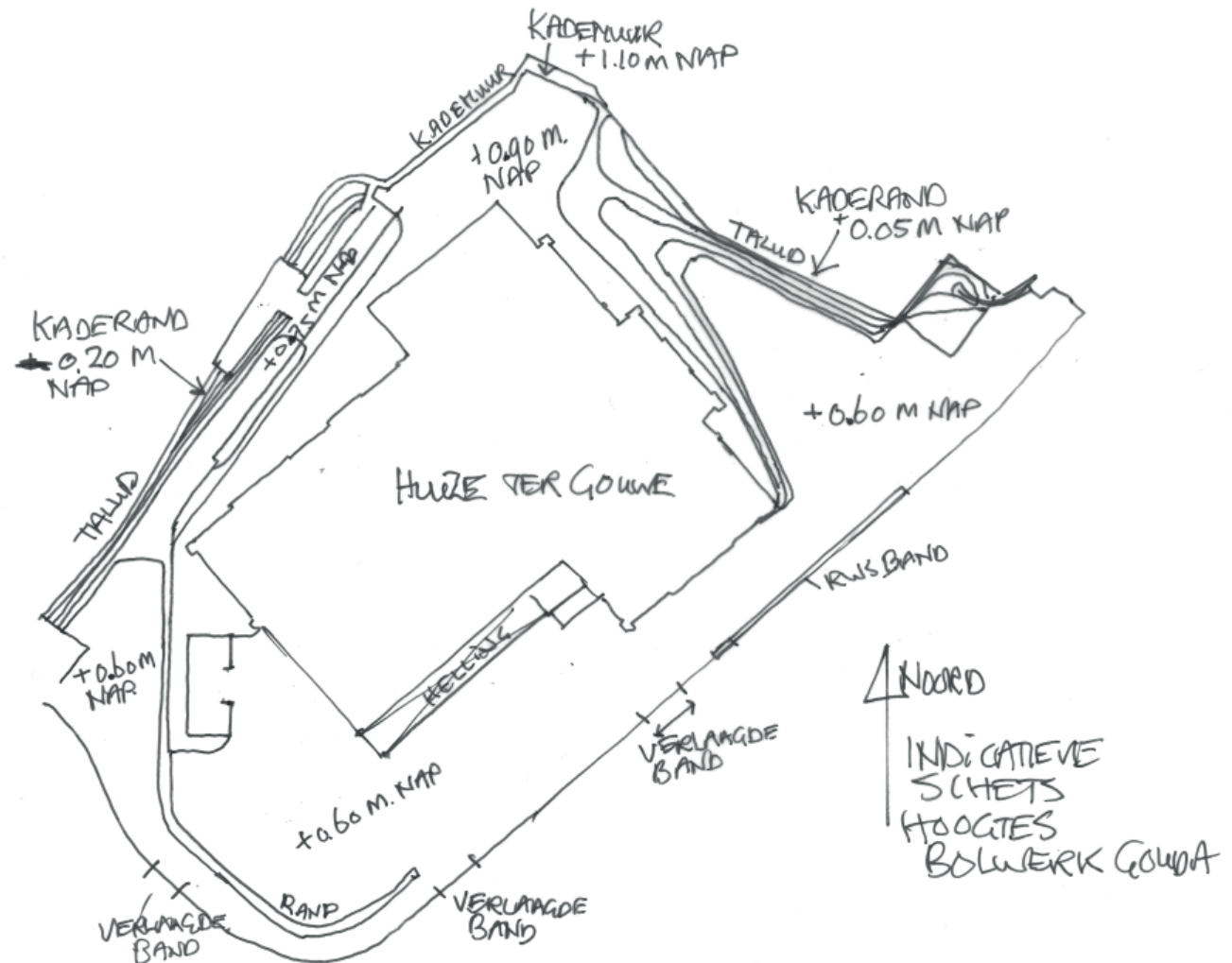

2. Planbeschrijving

Het Bolwerk heeft twee contrasterende zijden: de singelzijde (Kattensingel) en de straatzijde (Pottersplein).

Hoogteligging

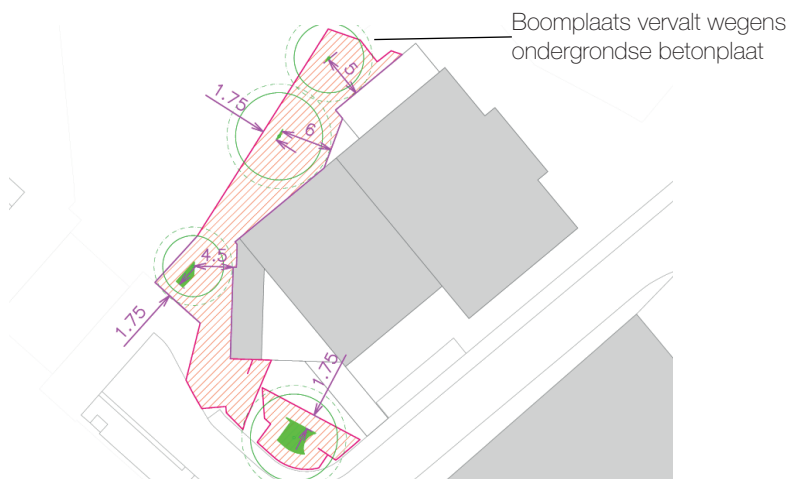
Het vloerpeil van Huize ter Gouwe ligt op NAP + 1,20 m. Het omliggende terrein heeft op dit moment een maaiveldhoogte die varieert tussen NAP + 0,60 m (trottoir) en NAP + 1,10 m (kaderand kop van het Bolwerk). De kaderand varieert van zuid naar noord in hoogte van NAP - 0,20 m bij de Pottersbrug, NAP + 1,10 m (Kop Bolwerk) en weer dalend naar NAP - 0,20 (Sint Remijnsbrug). Het waterpeil is ca NAP - 0,70 m. Het beoogde nieuwe maaiveld aan de singelzijde bij Huize ter Gouwe is NAP + 0,90 m. Het terrein glooit vervolgens af naar de kaderand. Het gebouw ligt daarmee ca 0,30 m hoger dan het terrein. Aan de straatzijde Pottersplein ligt het maaiveld onder afschot voor hemelwater op de hoogte van het trottoir: ca NAP + 0,60 m tot ca NAP + 0,75 m. De entree van het gebouw is voorzien met een trap met enkele treden en een hellingbaan voor minder validen (ontwerp IDBB).

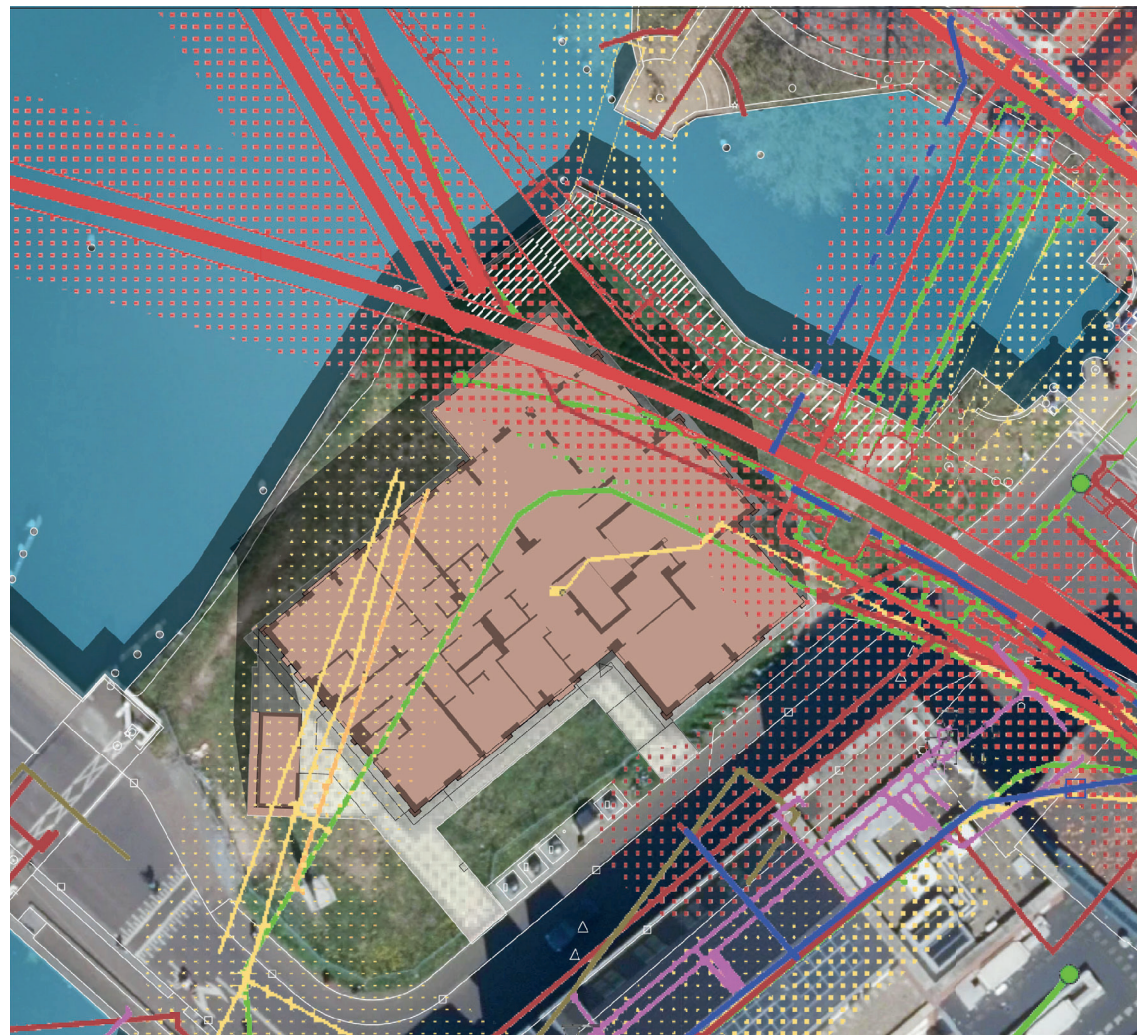
Indicatieve hoogtes Bolwerk Gouda

Ondergrond

De ondergrond van het bolwerk wordt doorsneden door veel kabels en leidingen (zie kaartuitsnede). Aan de noordzijde van het gebouw gaat het om een brede kabels- en leidingenstrook onder de buitenruimte. Aan de zuidzijde liggen enkele elektriciteitskabels (oa. brugbediening) en een gasleiding. Dit betekent dat er feitelijk maar vier plekken overblijven voor de duurzame aanplant van bomen, waarbij steeds gebruik moet worden gemaakt van een wortelscherm.

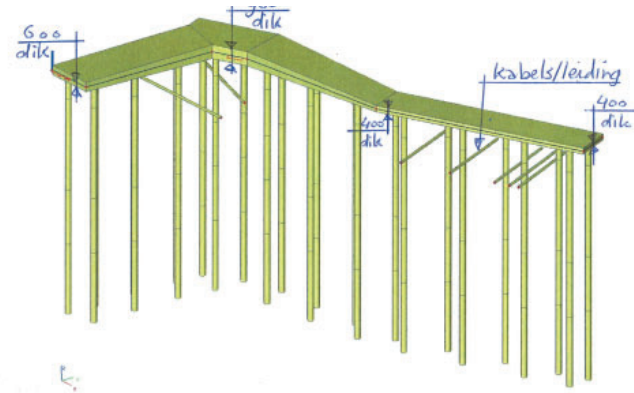
Drie mogelijke boomplaatsen

Bolwerk Gouda Kabels en Leidingen

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

De noordelijke hoge kaderand van het bolwerk is begin deze eeuw versterkt met een circa 3 meter brede ondergrondse betonplaat. De plaat is onderheid en heeft een dikte die varieert van 0,90 m tot 0,50 m. De gronddekking varieert van 0,60 m op het terrein tot 0,30 m vlakbij de kaderand. Bij de beplantingskeuze is rekening gehouden met droogtegevoeligheid boven de betonplaat. Ook moet ter plaatse bij het straatwerk rekening worden gehouden met zettingsverschillen boven en naast de plaat.

Indicatie ligging betonplaat

Verhardingen

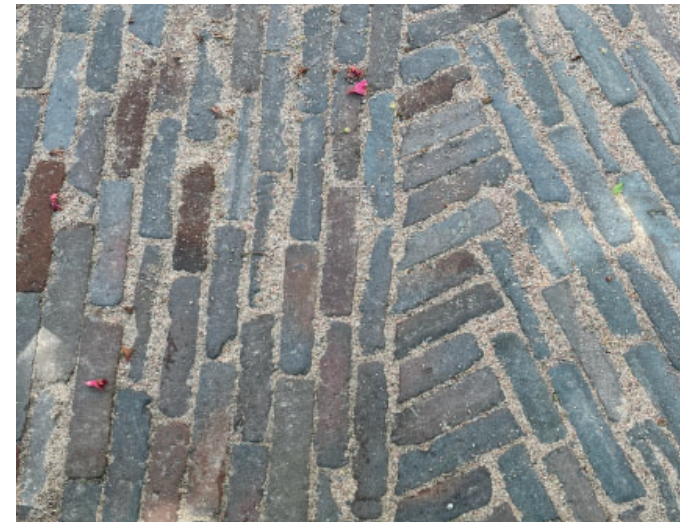
Aan de singelzijde komt een wandelpad dat aansluit op het trottoir. Bij het trottoir heeft het pad een hoogteligging van NAP + 0,60 m. Het glooit vervolgens naar een hoogte van NAP + 0,90 m bij de noordpunt/kop van het bolwerk (hellingshoek pad 1,5% binnen de geldende normen van 2%). Het pad heeft een breedte van 1,50 m. Dit is smaller dan de 1,8 m die wordt geadviseerd in het LIOR om zo veel mogelijk ruimte te laten voor het groen.

De verharding van dit pad sluit aan bij het idioom van Singelpark en de openbare ruimte bij het stationsgebied Gouda. Het pad bestaat uit roodbruine baksteen, waalformaat (206 × 51 × 80 millimeter, WF 80). in halfsteensverband, ter weerszijden opgesloten in een enkelzijdige strek van baksteen en met opsluitbanden van beton 0,10 m breed.

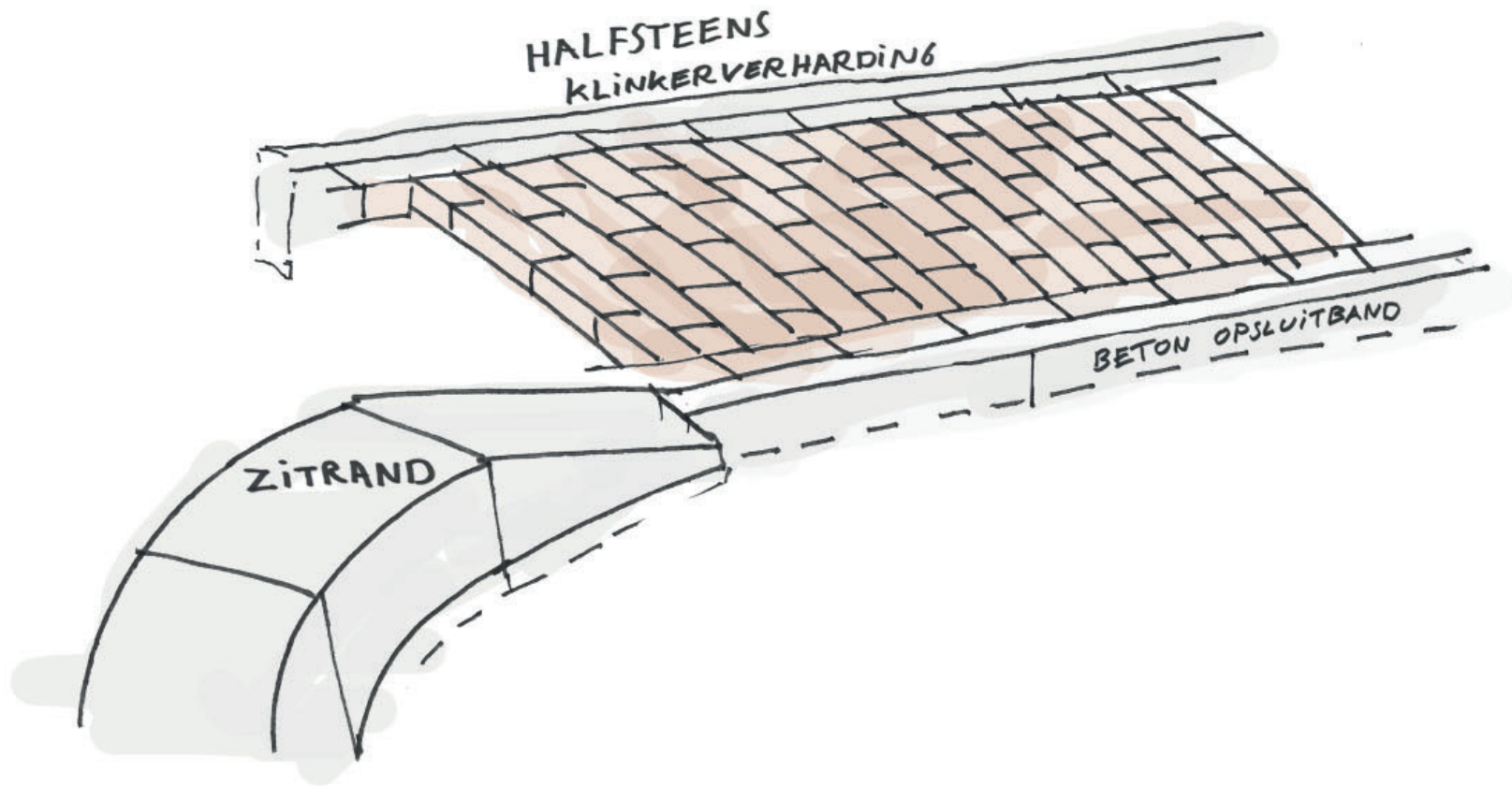
De passage van het pad langs het gebouw bij de hoek Pottersbrug is krap. Het hoogteverschil met de laaggelegen kaderand (NAP -0,20 m tov NAP +0,75 m) zou een steil 1:1 talud opleveren. Om dit duurzaam te construeren wordt over een lengte van enkele meters een grondkering aangebracht van betonnen L-elementen (kleur antraciet) die de zijkant van het pad aan de singelzijde begrenst. Een korter grond talud

wordt hier tegenaan gebracht en ingeplant met hедера. Visueel wordt hiermee de overblijvende lage rand (ca 0,4 m hoog) aan het oog onttrokken vanaf de Kattensingelzijde.

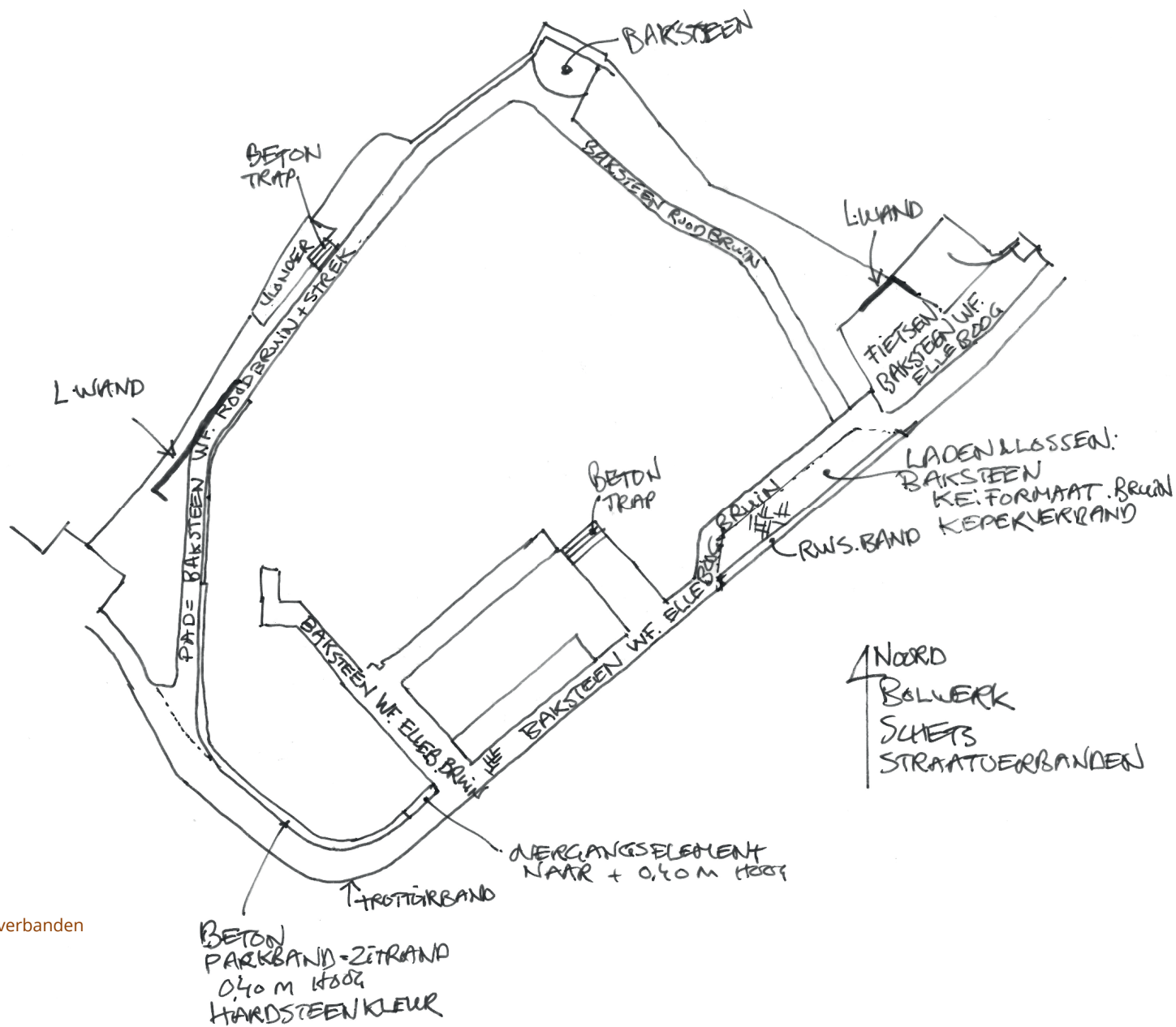
L-element in antraciet (links) en straatklinkers (rechts)

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

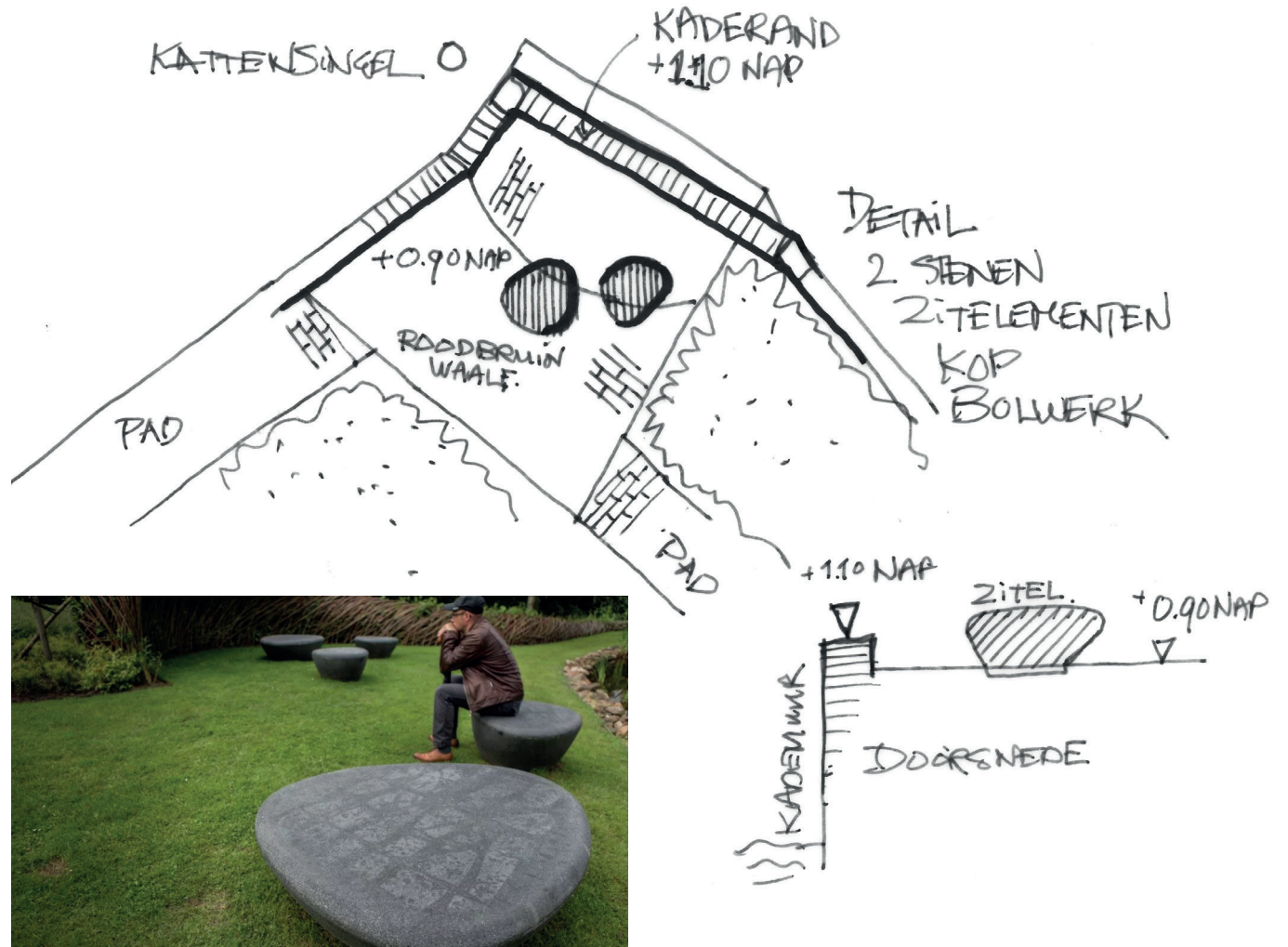
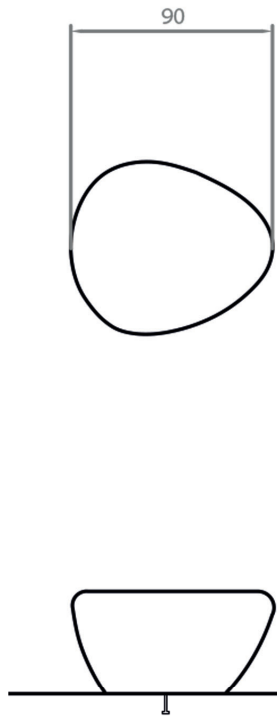
Principedetails van de bestrating

Principedetails van de straatverbanden

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

SUPERCCELL S

detail verhardingen Kop Bolwerk (boven)
voorgesteld zitelement, bron: Supercell BV (links en midden)

Ontmoetingsplekken

De buitenruimte van het bolwerk is voor het grootste deel openbare ruimte en krijgt drie bijzondere ontmoetingsplekken.

A. Zitrand Pottersbrug

Het zeer stenige/verharde kruispunt Pottersplein-St Mariewal krijgt een groenimpuls met het nieuwe Bolwerk-groen. Een grote boom biedt hier straks schaduw en verkoeling. Onder de boom is het mogelijk om te zitten op een 40 cm verhoogde rand, in de zon met zicht op de open waterruimte van Turfsingel en de Pottersbrug. Geurige bloemen en een haag in de rug maken deze plek, de entree van het pad over het Bolwerk, straks tot een aangename plek. De zitrand is tevens de duidelijke begrenzing van het groen en voorkomt olifantenpaadjes en hondenpoep in het groen. De gebogen zitrand is 0,40 m hoog en 0,40 cm breed (hardsteenkleur) en weerspiegelt de betonrand aan overkant van de straat. Bij de rand wordt het trottoir 0,5 m verbreed (voetenruimte) met gelijksoortig baksteen waalformaat in elleboogverband. Suggestie is om de oversteek naar St Mariewal verkeerskundig duurzaam veilig te verbeteren.

B. Vlonder

Aan het water van de Kattensingel wordt een zitplek voorgesteld in de vorm van een vlonder (1,5-2 m breed en 8 m lang) met de bovenkant op ca NAP 0,0 m dat vanaf het pad met vijf treden (betontrap) is te bereiken. Op dit vlonder ben je dicht bij het water en de historische aanlanding van de vroegere Potterspoort-brug en heb je een weidse blik over de Kattensingel. Het vlonder wordt uitgevoerd in het materiaal zoals gebruikt bij het fietsvlonder aan de Kleiweg en langs het Regentesseplantsoen: circulair kunststof in antraciet, afgewerkt met een anti-slip-laag. Het vlonder steekt net over de kader rand heen. De buitenrand van het vlonder heeft bij voorkeur een 'boeibord' van 0,50 m hoog voor een mooi aanzicht vanaf de overkant. De betontrap uit één stuk heeft vijf treden en rust met de benedenste trede op het vlonder.

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Zitplek in de vorm van een vlonder

C. Kop van het bolwerk

Op het hoogste punt, de kop van het bolwerk, komt direct aan het pad een klein bestraat plateau op de hoogte van het pad (NAP + 0,90 m, ca 0,15-0,20 m onder de kaderand als veilige rand). Deze plek is een mooi hoog rustpunt voor de wandelaar met zicht op de Lage Gouwe en Kattensingel. In het straatwerk wordt een verwijzing gemaakt naar de voormalige Regentessebrug. De Regentessebrug was een ongelijkarmige draaibrug met het draaimechaniek op de Lage Gouwe zijde bij Regentesseplantsoen. De draaicirkel is benut in de vormgeving van het kunstwerk 'Jack Ass' uit 1997 van Gijs Assmann. Hij heeft destijds ook de overkant – het Bolwerk – meegenomen in zijn voorstel. Ook daar was de een verwijzing naar de vroegere draaicirkel gedacht. Het oorspronkelijke ontwerp uitvoeren van Assmann is niet langer technisch mogelijk, vanwege de ondergrondse situatie en nieuwe context Huize ter Gouwe. In het buitenruimte ontwerp wordt echter wel een verwijzing in het straatwerk opgenomen naar de vroegere draaicirkel. Binnen de draaicirkel wordt een ander straatverband aangehouden dan het pad. Er worden twee stenen zitelementen geplaatst op de hoge kop (Hoge Gouwe) van het Bolwerk. Daarmee is een mooie plek gecreëerd met zicht op het kunstwerk aan de overkant. De draaicirkel van de Regentessebrug is zichtbaar en de beide overkanten zijn op deze manier subtiel 'familie' van elkaar. Ook is hier ruimte voor de plaatsing van een VR-kijker.

kunstwerk 'Jack Ass' door Gijs Assmann (1997), met verwijzing naar de draaicirkel van de voormalige Regentessebrug

VR-kijker

Regentessebrug in 1902 als ongelijkarmige draaibrug (Bruggenstrichting.nl)

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Cultuurhistorie en archeologie

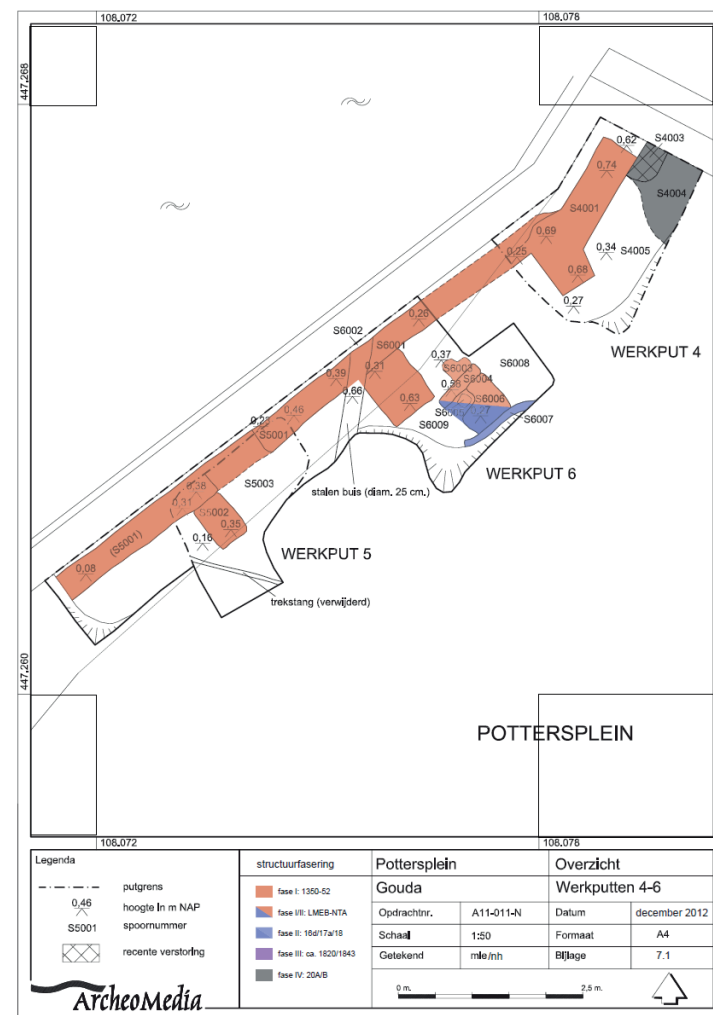
De noordkant van het Bolwerk is rijk aan archeologische vindplaatsen. Relatief ondiep zijn de resten gevonden van de voormalige stadsmuur. Deze zijn in situ bewaard gebleven en afgedekt met de betonplaat (zie kaartjes). De voormalige Goudse stadsmuur ligt deels onder het Bolwerk. De vindplaatsen zijn exact gelokaliseerd en beschreven in het archeologische rapport. Langs het pad worden ter weerszijden zalmroze en gele tulpen en narcissen geplant. Eenmaal per jaar is de buitenrand van het Bolwerk Gouda-geel en 'zie' je de oude stadsmuur.

De vroegere Potterspoort met brug komt subtiel terug in het ontwerp voor Huize ter Gouwe: de aangebouwde serre staat ongeveer op de plek waar de poortbrug destijds aanlandde. In de oever is de aansluiting van de kaderand op de huidige hogere kademuur de exacte locatie van de vroegere brug. Van de vroegere Potterspoort zijn veel etsen en schilderijen bewaard gebleven. Via augmented reality op telefoon of tablet is een 3D ervaring mogelijk te maken. Ter plaatse van de kop van het bolwerk bij de zitelementen wordt een VR-kijker geplaatst. Na het scannen van een QR-code kan de telefoon hierin worden geplaatst waarna uitzicht wordt

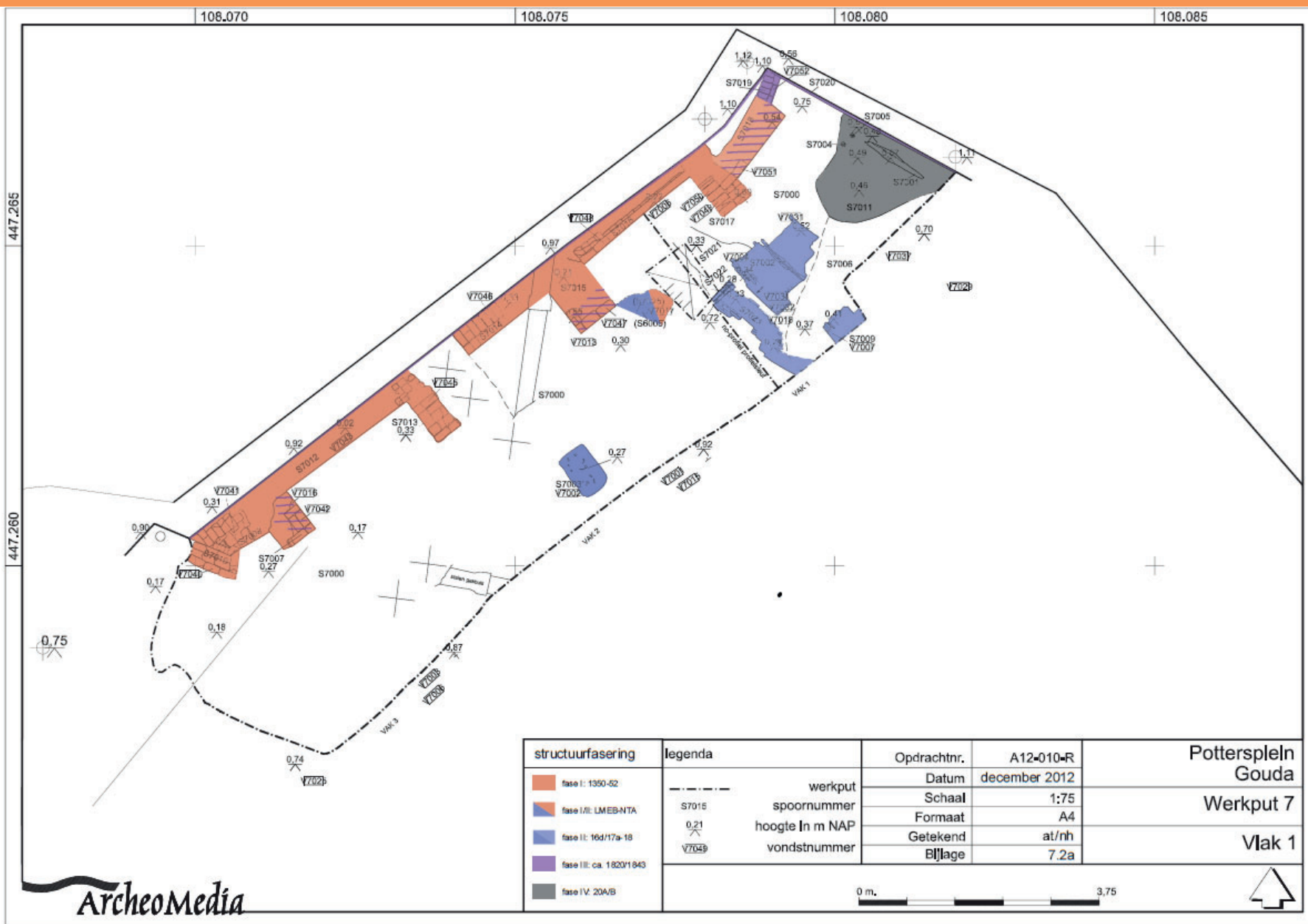
geboden op het verleden. In de buitenruimte is ter hoogte van de Potterspoort en brug een vlonder ontworpen. Hier kun je straks dicht bij het water zitten en mijmeren over de geschiedenis. De Regentessebrug was een ongelijkarmige draaibrug met het draaimechaniek op de Lage Gouwe bij het Regentesseplantsoen. In het buitenruimte ontwerp wordt een verwijzing in het straatwerk opgenomen naar de vroegere draaicirkel. Binnen de draaicirkel wordt het halfsteens straatverband een kwartslag gedraaid.

Ligging oude stadsmuur

Archeologisch onderzoek 2012

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Fietsen

De ontwerpwen is om stallingsruimte voor in totaal 80 fietsen te vinden. Dit VO inrichtingsplan bevat een fietsparkeervoorziening voor 38 fietsen (met name bezoekers Basic Fit, Lichtfabriek). Méér fietsparkeerplekken zou teveel (verharde) ruimte innemen op het bolwerk, wat afbreuk doet aan de beoogde (groene) kwaliteit. Er is tenminste 15% groen nodig. De overige 42 fietsen van de opgave van 80 fietsen zal dus elders een plek moeten krijgen.

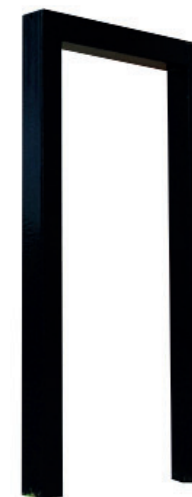
Voor de fietsenstalling is met alle betrokkenen gezocht naar de beste locatie. Dit is de plek aan de noordzijde van het plan geworden tussen Huize ter Gouwe en de Remeinsbrug, tegenover de Lichtfabriek. Hier worden 19 fietsleunhekken (nietjes, conform het Beeldkwaliteitsplan Binnenstad) geplaatst op een verhard pleintje (Waalformaat roodbruine baksteen in elleboogverband).

Afval

Er is in de directe omgeving geen alternatieve plek gevonden voor de bestaande afvalcontainers. De huidige verzonken afvalcontainers zijn voor de buurt goed bereikbaar en blijven daarom gehandhaafd, aangevuld met een afval-aanbiedplaats van Huize ter Gouwe. Er is één afvalbak bij het milieu-eiland aanwezig.

fietsen op klinkers (boven) en bestaande afvalbakken (onder)

Fietsnietjes zoals beschreven in het beeldkwaliteitsplan Binnenstad (leverancier Velopa)

Autoparkeren

Bezoekers van Huize ter Gouwe parkeren in de nabijgelegen Q Park. Aan de straatzijde voor Huize ter Gouwe is een laad- en losstrook exclusief voor Huize ter Gouwe, die tevens dienst doet als opstelplaats voor hulpdiensten en ruimte biedt aan twee parkeerplekken voor kort bezoek aan de zorginstelling.

Verlichting

Langs het pad op het Bolwerk komt geen aparte openbare verlichting. De huidige bestaande openbare straatverlichting in combinatie met de verlichting aan het gebouw Huize ter Gouwe volstaan hier.

Zwembeveiliging

Zoals te doen gebruikelijk in Gouda is er geen hekwerk op de kade. Mocht iemand onverhoopt in het water vallen dan is ter plaatse binnen 25 meter een plek aan de oever waar men op de kant kan komen: bij het vlonder en bij de lage kaderand Sint Remeinsbrug. De kaderand is hier ca 50 cm boven het water.

Hemelwater

Hemelwater dat op het terrein valt kan afvloeien naar het groen en door de klinkerverharding heen infiltreren in de bodem. De laad en losplaats wordt voorzien van 1 trottoirkolk (nader te bepalen).

Het hemelwater van Huize ter Gouwe is aangesloten op het riool. Bij te droge beplantingen kan worden overwogen het hemelwater af te koppelen. In dat geval is nader onderzoek nodig hoe het water goed kan infiltreren in het groen en kan worden afgevoerd op de singels (via bijvoorbeeld spuwvers in de kademuur).

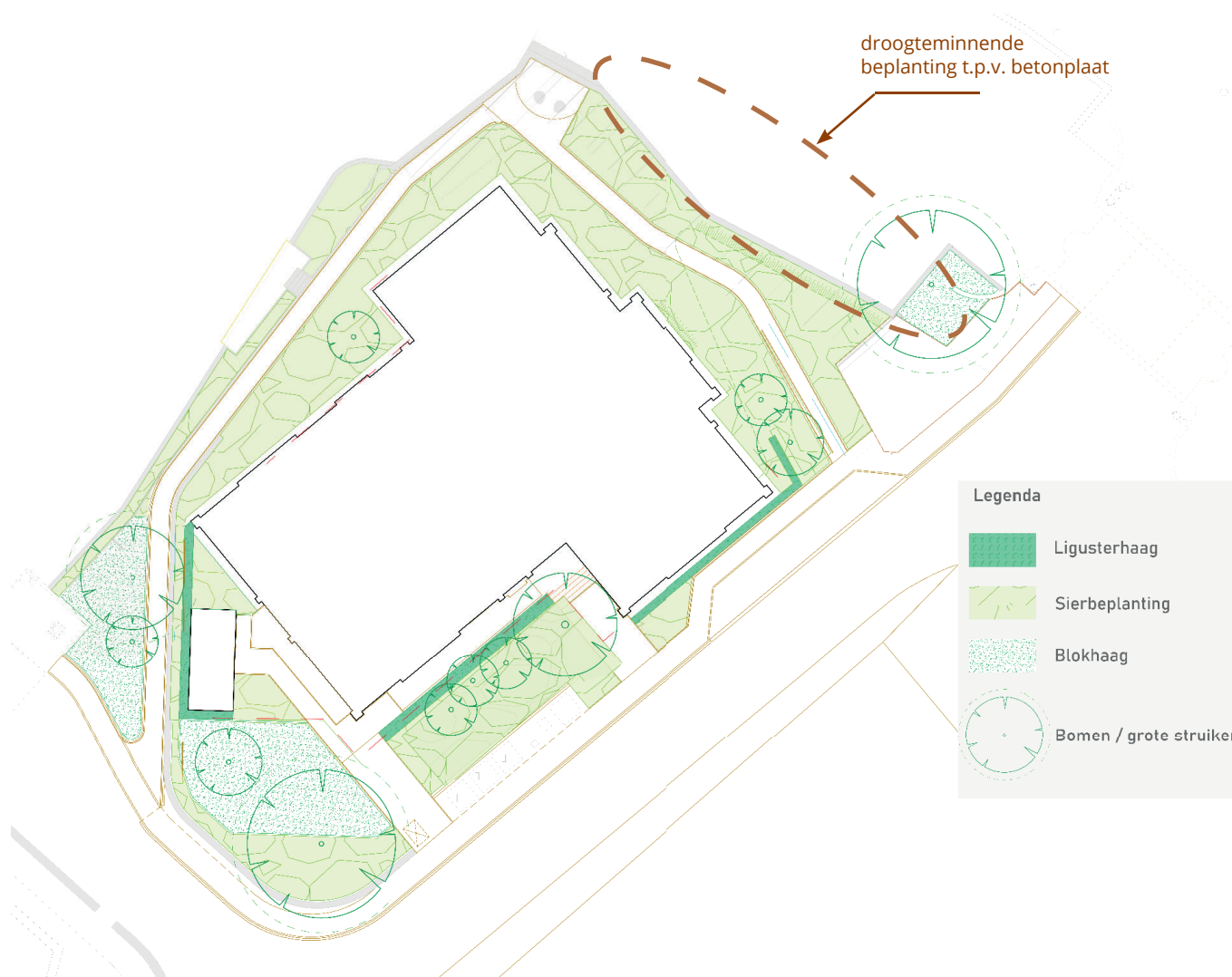
Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Beplantingen

Het plan bevat een onderhoudsluwe beplanting, passend bij de lokale microklimaten en met een hoge sierwaarde. Zie de bijgaande afbeeldingen van het beplantingsplan en het sortiment. Voorafgaand aan het planten dient de bodem geschikt te worden gemaakt met zwarte teelaarde.

De straatzijde van Pottersplein wordt ingericht met een robuuste groenstructuur: een 1 meter hoge altijdgroene blokhaag/struiklaag aangevuld met een ligusterhaag van ca 1 m hoog. In deze structuur worden op vanzelfsprekende manier de toegangspaden tot Huize ter Gouwe, de afvalcontainers, parkeerplekken en fietsenstalling opgenomen. De blokhaag is voor verkeersdeelnemers laag genoeg om eroverheen te kijken (zicht in de bocht). De altijd groene struiken geven een groene zoom aan het straatprofiel wat een vervolg krijgt in de groenvakken van Nieuw Haven die in het verlengde ligt van Pottersplein.

De singelzijde wordt ingericht met een meer divers sortiment van vaste planten als onderdeel van Singelpark. Voor het groen wordt gekozen voor diverse vaste planten in een vak- en mengverband die goed zijn te beheren en met bloei door de seizoenen

heen als een collectieve tuin. Bij de beplantingen boven de onderheide betonplaat gebruik maken van droogteminnende soorten.

Het bolwerk biedt in de beplantingsvakken/ blokhagen plaats voor enkele solitaire parasolvormige heesters (oa Krent) en twee grote beeldbepalende bomen.

Glasbewassing is mogelijk vanaf de straatzijde en vanaf het lage groen rondom het gebouw. Er wordt op ca 2 meter van de gevel in de groenvakken een baan van bodembedekkers ingeplant waar de glazenwassers kunnen staan.

De gevel van de separate stenen fietsenberging van Huize ter Gouwe krijgt aan de openbare zijde een ligusterhaag van ca 1,3 m hoog. Zo ontstaat een groene wand in het verlengde van de schuine lijn over de Sint Mariewal.

In het Singelparkconcept wordt over de bomen gesteld dat de buitenzijde van de singels zijn/ worden ingeplant met uniforme laanbeplanting (Kattensingel: Liquidamber, Turfsingel: Ulmus). De binnenstadzijde van de singels laat een diversiteit van boomsoorten zien, het is een soort arboretum zoals het Houtmansplantsoen en Regentesseplantsoen. Op het Bolwerk is daarom gekozen voor twee opvallende en verschillende boomsoorten: Acer Freemanni en Parrotia.

In de voorruimte bij de kruising Pottersplein/St Mariewal komt een boom van de 2e grootte (ca 10 m hoog). Deze grote boom met losse vaasvormige kruin is qua compositie een stevig gebaar naast het grote gebouw. De plek is vanwege de ruimte en mogelijkheden in de ondergrond (nauwelijks kabels) geschikt als duurzame groeiplaats voor een toekomstboom die in de toekomst moet worden opgekroond in verband met het vrachtverkeer. Bij de Pottersbrug aan de Kattensingel is ruimte voor een beeldbepalende boom of struik van 3e grootte. Tenslotte is in de groene ruimte achter de containers bij de entree van Huize ter Gouwe ruimte voor een kleine boom of struik van 3e grootte. De huidige Plataan bij de Sint Remeijnsbrug kan blijven staan. Het beeld met bomen van Nieuwe Haven wordt zo visueel doorgezet richting Sint Mariewal.

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Bomen en struiken

Acer X Freemanii 'Autumn Blaze' ('Jeffersred') – enkelstammig, 1 ex. Pottersplein

Maximale hoogte 12-15 meter, regelmatige breed piramidale kroon. Frisgroen blad, onderzijde zilvergrijs. Herfstkleur dieporanje tot dieprood. Waardboom vlinders.

Nauwelijks vruchtdragend. Vorst- en windbestendig en verdraagt verharding.

Parrotia persica 'Vanessa' - enkelstammig, 1 ex. bij Pottersbrug

Maximale hoogte 7-10 meter, ovale kroon. Decoratieve lichtgrijze stam. Donkergroen glanzend blad. Rode bloei feb/maart. Herfstkleur rood, geel en purpertinten. Doosvruchten. Vorst- en windbestendig, verdraagt geen verharding.

Am. Amalanchier lamarckii (wit) – meerstammig, 4 ex.

Hoogte ca 6 meter. Grijze bast, donkergroen blad. Bloeit wit in april. Bessen gewild bij vogels. Herfstkleur spectaculair geel en rood. Karakteristiek wintersilhouet. Winterhard en zeer windbestendig.

Mag. Magnolia x soulangeana 'Lennei' (paarsroze) – meerstammig, 3 ex.

Hoogte circa 6-8 m, struik wordt kleine meerstammige boom, breed vaasvormige kroon. Rozepaars en cremewitte bloei, april. Vorst- en windbestendig.

Viburnum davidii – haag Pottersplein

Dichte wintergroene haag, gesnoeid tot ca 1 m hoog. Bloeit in juni juli wit.

Prunus laurocerasus 'otto luyken' – blokhaag Pottersplein

Haagplant laagblijvend, witte geurige bloei. in maart april, gesnoeid tot ca 1 meter hoog, wintergroen, bloeitijd mei-juni, halfschaduw. Gemengd met Rosa.

Rosa rugosa 'rubra' – gemengd in de blokhaag Pottersplein

Dichte, doornige struik met geurende enkele paarsrode bloemen met opvallende gele meeldraden, die de hele zomer bloeien tot eind augustus en nadien glanzende rode bottels. Gemengd met blokhaag Prunus Laurocerasus.

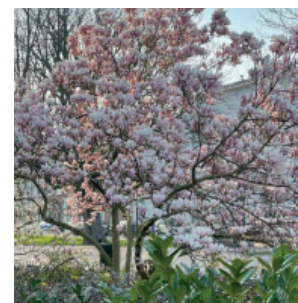
Ondergroei van **Hedera helix**

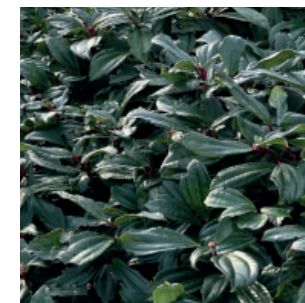
Acer X Freemanii
'Autumn Blaze' ('Jeffersred')

Amalanchier lamarckii (wit)

Magnolia x soulangeana
'Lennei' (paarsroze)

Viburnum davidii – haag
Pottersplein

Ligustrum

Parrotia persica

Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Solitaire struiken in de haag

Spirea cinerera 'greifsheim' (wit)

Solitaire struik 150 cm, zonnig, bloeit wit mei juni.

Buddleja davidii (paarsroze)

Vlinderstruik, verjongingssnoei, 250 cm.

Viburnum tinus (wit)

Wintergroene bodembedekkende struik, witte bloei, november-mei

Lage struikgroepen

Spirea anthoni waterer

Lage sierheester, niet wintergroen, ca 60-80 cm, bloeit dieproze.

Viburnum davidii

Wintergroene lage sierheester 80 cm, bloei witroze april-juni.

Vaste planten, bodembedekkers en bloeiende vakbeplanting

Liriope muscari

8 st/m², paars, hoogte 25-30 cm, niet wintergroen, bloeitijd juli-oktober, halfschaduw.

Persicaria amplexicaulis 'firedance'

Of 'Rosae', bossige groep hoogte 100-120 cm, niet wintergroen, bloeitijd juli-september, zonnig.

Aster ageratoides 'Asran'

Lichtviolet, hoogte 60-80 cm, niet wintergroen, bloeitijd augustus-vorstperiode.

Agastache 'blackadder'

Lila, opgaande bloeiaren, hoogte 80 cm, niet wintergroen, bloeitijd juni-september, zonnig.

Veronicastrum virginicum 'pink glow'

200 cm opgaande bloeiaren lichtroze, juli-sept.

Nepeta faassenii 'Walkers low'

Paars-blauw, hoogte 50-60 cm, niet wintergroen, bloeitijd juni-juli, zonnig.

Salvia nemorosa 'Blauhugel'

Blauw, hoogte 60-80 cm, niet wintergroen, bloeitijd juni-juli, zonnig.

Salvia nemorosa 'Ostfriesland'

Paars-blauw, hoogte 50-60 cm, niet wintergroen, bloeitijd mei-juni, zonnig.

Salvia nemorosa 'Amethyst'

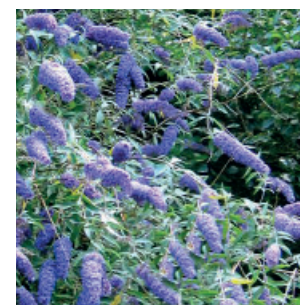
Lilaroze, hoogte 70-90 cm, niet wintergroen, bloeitijd juni-juli, zonnig.

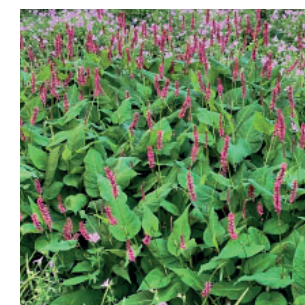
Prunus laurocerasus 'otto luyken' – blokhaag Pottersplein

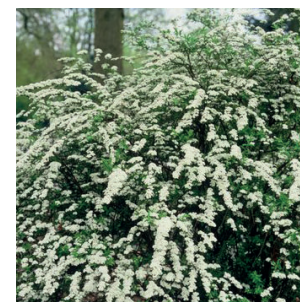
Rosa rugosa 'rubra' – in blokhaag Pottersplein

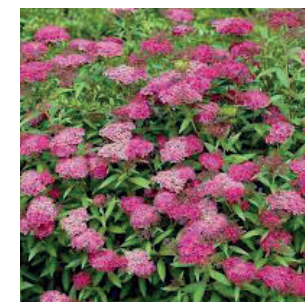
Buddleja davidii

Persicaria amplexicaulis 'firedance'

Spirea cinerera 'greifsheim'

Spirea anthoni waterer

Polystyrium polyblepharum

Groen, hoogte 40-60 cm, wintergroen, (half) schaduw.

Geranium macrorrhizum 'Spessart'

Wintergroene bodembedekker, 30 cm, bloeit roze juni-juli

Achillea millefolium 'wesersandstein'

Schermbloem geel-roze 60-80 cm, zonnig, juni juli.

Carex morowii

Wintergroene bodem-bedekker, 30 cm, zon halfzon/schaduw.

Eupatorium maculatum 'Atropurpureum'

250 cm hoge plant, schermbloem roze, juli -sept.

Verbena bonariensis

Tweejarig, zaait zich zelf uit, zonnig, 100-140 cm blauwe bloem, juli-sept.

Echineca purpurea

100-120 cm, roze bloemen, zonnig, juli-okt.

Knautia Macedonia

50-70 cm roodpaars, juli-sept.

Stipa gigantea

Grote pollen, 200 cm, hoogopgaande bloeiaren, wintergroen

Calamagrostis acutiflora 'Karl Foester'

Opgaand siergras, zon- halfschaduw

Helleborus orientalis

40-50 cm, roze-groen, bloei januari-april, wintergroen

Persicaria affinis 'Darjeeling red'

Bodembedekker, wintergroen, zon-halfschaduw bloeit met korte roze witte aren in juni-september.

Bolgewassen (markeren muur)**Narcissus tete a tete**

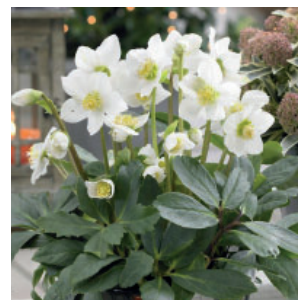
Maart-april, geel

Tulipa apricot magic

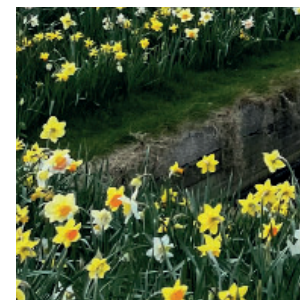
Maart-april, zalmroze

Aruncus dioicus

Halfschaduw, bloeit met witte pluimen in juni, 100-140 cm

Bolgewas

Bolgewassen

Narcissus tete a tete

vakbeplanting met varens

Notities beplanting en beheer

In het ontwerp is uitgegaan van een boomkroon over 40 jaar bij redelijke groei. Voor de inrichting en dimensionering van het plantgat, beluchting, gietrand en boompalen en de aanplant wordt verwezen naar de boommonitor online van www.norminstituutbomen.nl.

Voor een succesvolle beplanting is een juiste bodem belangrijk. De bodem op het Bolwerk is arm, zandig en rijk aan puin en daarom nog niet geschikt voor planten en bomen. Door bouwwerkzaamheden is de bodem rond Huize Ter Gouwe bovendien verdicht. Het advies is om de bodem in de plantvakken te verbeteren met zwarte teelaarde voordat wordt geplant. Om de opslag van onkruid te voorkomen is het advies om bij eerste aanleg te mulchen met bijvoorbeeld kokossnippers.

De beplanting is geselecteerd op reguliere en beheervriendelijke soorten in de openbare ruimte. Het beheer is in de eerste fase na aanleg intensiever. Daarna volstaat jaarlijkse verjongings-snoei van de vaste beplanting, cyclisch beheer in het groeiseizoen en periodiek begeleidende snoei van de heesters en bomen.

Online geraadpleegde kwekerijen:

- >> Tuinen van Appeltern
- >> Ebben
- >> Van den Berk

3. Bijlages

Programma van eisen en wensen

Voor het ontwerp van de buitenruimte op het Bolwerk gelden de volgende eisen en wensen.

Eisen

- Bomen mogen verkeerveiligheid niet belemmeren
- Trottoir langs rijbaan moet doorlopend zijn
- 4 ondergrondse afvalcontainers, 1 bovengrondse gft container en aanbiedplaats afval her- plaatsen
- Openbare fietsparkeervakken (vraag is 80, waarvan 38 plekken zijn te plaatsen binnen projectgrens)
- LIOR gebruiken
- Geen invloed op onderheide beton plaat onder het terrein. Plaat bereikbaar voor onderhoud/vervanging
- Ruimte rond het gebouw voor glasbewassing

Wensen

- ✓ **Passend en divers groen**
 - Aantrekkelijke, veilige, groene buitenruimte, van alle kanten zichtbaar met diverse beplanting die past bij (maat van) het gebouw
- ✓ **Logisch pad langs de Singel**
 - Wandel/fietsbrug bij Ezel
 - Een voor iedereen begaanbaar en logisch pad langs de kade, gebakken klinkers
 - Zicht op het water behoude

✓ Aantrekkelijke plek maken

- Mooie materialen, bloemrijk
- Zitplek in de zon
- Een aantrekkelijke plek aan het water, aanmeren
- Goede inpassing afvalcontainers en fietsenstalling, liever elders

✓ Rekening houden met historie

- Verwijzing naar de historie o.a. voormalige stadsmuur, bijzondere plek

✓ Verkeersveiligheid

- Meer verkeersveiligheid autoweg (ruimte voor fiets en wandelaar, zicht)

✓ Beperk overlast

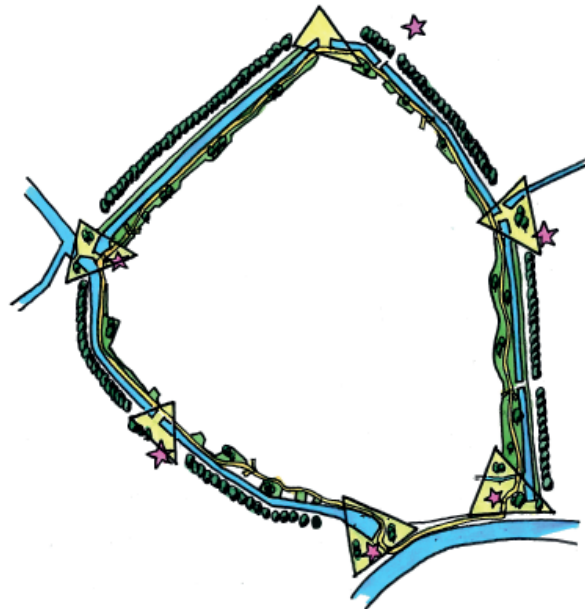
Inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk Gouda

Planconcept singelpark

- Het Singelpark loopt van gevel tot gevel, met het water als drager
- 1 rondwandeling in 6 etappes
- 6 rustpunten, gekoppeld aan publieke functies (voor deze opdracht rustpunt Bolwerk Potterspoort)
- Buitenzijden: formele laanbeplanting, 1 soort per etappe – bij voorkeur inheems
- Binnenzijde: losse en diverse parkachtige beplantingen
- Singelpark als stedelijke groenstructuur voor een groene, gezonde, aantrekkelijke en klimaatbestendige stad:
 - » Toegankelijke en natuurlijke waterkanten
 - » Verbeteren samenhang wandelroute
 - » Verbeteren verkeerssituatie en buitenkades
 - » Vitaliseren en vergroten ecologisch waardevol parkgroen
 - » (her)inrichten uitnodigende verblijfs- en ontmoetingsplekken

In het project Singelpark is gebruik gemaakt van een aantal eenvoudige stijlelementen waarop wordt doorgebouwd:

- Plantvakken met vaste planten en diverse bloeiende soorten (hoogwaardig plantgoed, grote pot-maat)
- Een doorlopende route in gebakken klinkerverharding (halfsteens verband, en een betonnen opsluitbandband)
- Zitranden en banken met rugdekking van een haag van liguster of heesters
- Zorgvuldig geselecteerde bomen met een toekomstbestendige groeiplaats
- Materialen low on color en eenvoudig: grijs en roodbruine steen, donkergrijs beton, hardsteenkleur.

ontwerpprincipes Singelpark Gouda

Drie schetsvoorstellen

	Model A: 'park'	Model B: 'tuin'	Model C: 'plein'
Thematisch verhaal	Historische muur, poort, onderdeel Singelpark	Een openbare tuin rondom het gebouw	1 Plein met Lichtfabriek en een 'groene kraag' rondom gebouw
Pad	Riant klinkerpad 1,8 m breed	Half-verhard pad 1 a 1,2 m breed	Klinkerpad, 1,5 m breed
Fietsen	fietsenrekken opgenomen in blokhaagstructuur, klinkers	Om-haagde plek met ruime fietsenstalling, tegelverharding	Fietsparkeren elders (Hoge Gouwe en Mariewal)
Containers	Zelfde plek, mooier met toplaag verharding, opgenomen in blokhaagstructuur	Blijven op zelfde plek	Elders geplaatst
Beplantingen	Strakke blokhaag (1 m hoog) langs Pottersplein, laag groen rondom gebouw (gras en bodembedekkers), kleurige narcis en tulpen, solitaire krentenbomen, magnolia.	Divers ecologisch en kleurrijk vaste plantensortiment en lage struiken zoals krentenboom en toverhazelaar	Rondom gebouw een 'kraag' van diverse en bloeiende struiken, bij het pleintje en de entrees van het pad aangevuld met bloemenstroken en boomcontainers
Bomen	1 grote boom aan zijde Mariewal	Lage bomen en struiken	1 grote boom aan waterkant bij brug
plekken	Pad op Bolwerk, vlonder en zitrand aan de singelgracht	Fietsenpleintje, groen Bolwerk, trap en plekje aan water, bank bij de brug	Pleinruimte ter hoogte van Lichtfabriek met zitranden
kaderand	Pad en riant vlonder	Pad en groen (1 plek aan water)	Klinkerpad en grastalud, zitrand
diversen	Kunstwerk (Pot, of Ezel II) toekomstoptie wandelbrugje, hekwerk	Ligusterhaag	Kunstobject aan Pottersplein, boomcontainers en waterkraan, hekwerk
Grootste investering	Vlonderconstructie	Beheer en onderhoud tuinbeplanting	Plein maken, uitplaatsen fietsen en containers
Kracht	Heldere groenstructuur, mooie plek aan het water, vervolg van chique sfeer Regentesseplantsoen en Kattensingelzijde	Biodiversiteit, veel kleur hele jaar door, rustpunt, plantenstijl van Kleiweg en Mariewal, Turfsingel, ruimte voor fietsen	gastvrije plek en vista Lichtfabriek, veel zitgelegenheid, robuust groen zoals Houtmansplantsoen en Erasmusplein
Zwakte	Brug weinig kansrijk, vrij architectonisch	Vraagt veel zorg, kwetsbaar	Kunnen fietsen en containers wel verplaatst? Overlast? Kabels onder het pleintje, oversteekbaarheid?

Colofon

Het inrichtingsplan Buitenruimte Bolwerk is een ontwerp van BVR adviseurs ruimtelijke ontwikkeling in opdracht van de gemeente Gouda.

Rotterdam, september 2022

Ontwerpers:

Ir. Bart Bomas, landschapsarchitect
Jaap Duenk, stedenbouwkundige
Carla Lensen, ruimtelijk ontwerper

Aan dit ontwerp kunnen geen rechten worden ontleend. Een succesvolle realisatie is mede afhankelijk van hoogwaardig (plant)materiaal.

Alles uit deze uitgave mag worden gebruikt mits de bron wordt vermeld: BVR adviseurs 2022

Voor aanvullende informatie kunt u contact opnemen met Bart Bomas, bart.bomas@bvr.nl
Teksten, beelden en lay-out: BVR Adviseurs